

The article deals with the analysis of the main tendencies in the economic and social development of Ivano-Frankivsk after the state independency gaining of Ukraine. It analyses the crisis phenomena of the economy processes and the changes in the infrastructure of the public economy of the town, which were caused by the switching over to the new market conditions. It demonstrates the examples of the town authority's regulatory and administrative measures taken in order to stabilize the economic situation. It depicts the main moments of the town development social problems as well as the behaviour and the moods of its citizens. It illustrates the everyday conditions of the ordinary citizens and the level of the product and goods providing of their living needs.

Keywords: *inflation, Ivano-Frankivsk, economical crisis, Ivano-Frankivsk town executives, market relations.*

УДК 94(477.86):168.522(477+438)

Петро ФЕДОРЧАК, Тетяна ФЕДОРЧАК

УЧАСТЬ ПОКУТЯН У РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВЗАЄМИН: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті висвітлюється внесок уродженців Покуття у розвиток українсько-польських відносин у галузі культури. Показано, що творчі освітні, наукові, літературні й мистецькі взаємини сприяють збагаченню української та польської культур. Велика увага відводиться висвітленню діяльності С. Вінченза, В. Стефаніка та інших відомих українських і польських письменників, поетів, художників, котрі співпрацювали між собою, відтворюючи у своїх працях символізм нашого краю, його багату природу, людські спільноти та культурну й мистецьку спадщину.

Ключові слова: *Покуття, співробітництво, освітні заклади, література, мистецтво.*

Українсько-польські взаємини на Покутті розвивалися впродовж віків. Однак після досягнення Україною та Польщею незалежності для їх розвитку створилися більш сприятливі умови. Їм, зокрема, поспривав укладений у 1992 р. договір між Україною й Республікою Польща (РП), який передбачав налагодження багатостороннього регіонального співробітництва¹.

Покуття є одним із наближених до РП історико-географічних регіонів, а тому набутий тут досвід у галузі українсько-польських взаємин у сфері культури представляє наукову цікавість.

Покутяни, передусім, сприяють налагодженню українсько-польських взаємин у галузі освіти. Прикладом може бути активна культурно-освітня діяльність Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаніка. Тут у 1992 р. за ініціативою покутянина професора Миколи Лесюка створено кафедру слов'янських мов, відкрито відділення польської мови й літератури, започатковано підготовку спеціалістів-полоністів¹. Підготовці полоністів у Прикарпатському університеті сприяють викладачі навчальних закладів Республіки Польща, які читають тут лекції, обмінюються досвідом. За ініціативою М.Лесюка відбувається обмін студентами-полоністами Прикарпатського університету зі студентами-україністами Варшавського університету. Він також зініціював проведення щорічних Всеукраїнських орфографічних конкурсів з польської мови, у яких беруть участь студенти вищих навчальних закладів України. Це сприяє популяризації спеціальності з полоністики. Її тепер набувають не лише прикарпатці, але й вихідці з інших областей. До 2012 р. у Прикарпатському університеті підготовлено понад 350 спеціалістів-полоністів². Шість з них, зокрема, Оксана Баранівська, Мирослава Хороб, Уляна Рис захистили кандидатські дисертації з польської мови чи світової літератури. Випускники відділення польської мови і літератури Прикарпатського національного університету працюють в освітніх закладах та адміністративних органах України й Республіки Польща.

Українсько-польським культурним взаєминам сприяють творчі зв'язки між загальноосвітніми школами та гімназіями двох країн. Так, у 2002 р. учителі й учні Отинійської загально-

освітньої середньої школи, що на Івано-Франківщині, відвідали дві гімназії в польському місті Кшепіце. Українські вчителі тут вивчали досвід польських колег із навчання та виховання учнів, оглянули навчальні кабінети, приміщення для занять спортом і відпочинку, ознайомилися з веденням шкільної документації. Отинійські й польські учні взяли участь у спільних культурно-освітніх заходах. Згодом польські вчителі й учні відвідали Отинійську загальноосвітню школу. Вони тут вивчали педагогічний досвід, зустрічалися з обдарованими дітьми. У школі відбувся вечір українсько-польської дружби, на якому силами отинійського учнівського колективу було дано концерт³.

Покутяни-науковці сприяють творчій співпраці й між колективами вищих навчальних закладів двох країн. До цього доклав зусилля колишній завідувач кафедри історії педагогіки Прикарпатського університету, член-кореспондент Академії педагогічних наук України (АПНУ), доктор педагогічних наук, професор Богдан Ступарик. Він читав лекції у вищих педагогічних школах Жешува й Ченстохова, здійснював керівництво підготовкою докторських дисертацій чотирьох польських викладачів, які їх захистили в Прикарпатському університеті⁴.

Покутяни проводять наукові дослідження з українсько-польських взаємин. Значним доробком у цій сфері відзначився академік Академії вищої школи України (АВШУ), доктор історичних наук, професор кафедри історії України Володимир Грабовецький. Указані проблеми він висвітлює у монографіях про Олексу Довбуша, опришківський рух, багатотомних “Нарисах історії Прикарпаття”, “Історії Коломиї”, “Історії Печеніжина” тощо. Важливо, що автор цих праць акцентував увагу на тому, що зближувало два сусідні народи. Проблеми українсько-польського співробітництва відображені доктором історичних наук, професором кафедри історії слов’ян Петром Федорчаком у монографії “Новітня історія Польщі ХХ століття” і низці наукових статей.

На українсько-польське зближення спрямована наукова діяльність й інших істориків-покутян. Так, кандидат історичних наук, доцент кафедри етнології і археології Михайло Паньків опублікував праці з історії національних меншин України, він ініціював і доклав зусилля щодо створення багатьох музеїв на Прикарпатті, на експонатах яких чільне місце відведено українсько-польським взаєминам. У цьому ж плані відзначився кандидат історичних наук, доцент цієї ж кафедри Богдан Томенчук. Він за науковим проектом академіка АВШУ, доктора історичних наук, професора Миколи Кугутяка протягом ряду років здійснює археологічні дослідження й вивчає культуру Галицької землі. Б.Томенчук читає студентам етнічну історію країн Карпатського регіону, у якій, поряд з іншими проблемами, відображаються українсько-польські взаємини в галузі культури. Відзначаються також публікації кандидата історичних наук, доцента Андрія Королька, який досліджує етнополітичні та національно-культурні процеси на Покутті, пам’яткознавство, урбаністику цього ж регіону. Цінними є і праці кандидата історичних наук, доцента Миколи Вітенка. Сферою його наукових зацікавлень є історія Галичини, польсько-українські відносини, зокрема, їх соціально-економічний аспект⁵.

Наукова творчість покутян представляється на наукових конференціях з українсько-польських взаємин. За останні роки окремі конференції були присвячені видатним постатям Покуття, зокрема, уродженцю села Русів, що на Снятинщині, письменникові Василю Стефанику та польському письменникові Станіславу Вінцензу – вихідцю із с. Слобода Рунгурська, що на Коломийщині. Так, на проведеній у 1996 р. Прикарпатським університетом Міжнародній науково-практичній конференції “Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст.” за участю українських і польських учених низка науковців обґрунтували роль Василя Стефаника й Станіслава Вінценза в зміцненні добросусідських стосунків сусідніх слов’янських народів. Зокрема, викладач університету Петро Арсеніч на основі власних досліджень висвітлює особисті творчі контакти між українським письменником І.Франком і С.Вінцензом. Він у цьому зв’язку повідомив, що на знак пошани до Каменяря польський письменник спорудив йому в 1936 р. у своєму селі пам’ятник.

Значну цікавість виявили учасники конференції й до доповідей інших науковців. Так, популяризатор творчості С.Вінценза професор Володимир Полек на базі аналізу особистого листування із цим письменником переконливо довів його ж прихильність до України, зокрема, Гуцульщини. Він також підтвердив, що твір С.Вінценза “На високій полонині” дійсно належав і

Польщі, і Україні. На конференції молодий науковець Наталія Федорчак, проаналізувавши творчі взаємини В.Стефаніка з поляками, особливо з польською радикальною молоддю та польськими селянами, довела, що він був поборником справедливих відносин з українцями. Вона ж наголосила, що В.Стефанік різко викривав домагання окремих польських діячів розширити територію своєї країни за рахунок українських земель. Висвітлюючи культурно-освітню діяльність польських громадських організацій у західних областях України, кандидат історичних наук, доцент Мечислав Фіглевський зосередив увагу на важливості вивчення творчості С.Вінценза, пов'язаної з Карпатським регіоном, і поширення творів письменника, виданих польською мовою⁶.

Видатним покутянам присвячувалися окремі доповіді на наукових конференціях у Польщі. Так, у 1989 р. на Міжнародній конференції у Вроцлавському університеті український письменник, професор Прикарпатського університету Степан Пушик виступив з доповіддю "Станіслав Вінценз і фольклористична проза сучасних письменників"⁷. У 1995 р. професор цього ж університету Володимир Полек на конференції в Жешуві виголосив повідомлення "Гуцульщина в кореспонденції Станіслава Вінценза", де обгрунтував його шанобливе ставлення до Гуцульщини, української мови та літератури⁸. У 1998 р. за участю польських й українських учених у Кракові відбулася Міжнародна конференція "Василь Стефанік і його епоха". На конференції ректор Прикарпатського університету, дійсний член АПНУ, доктор філологічних наук, професор Віталій Кононенко проголосив доповідь "Слово і образ у творчості Василя Стефаніка", професор Михайло Лесів (Люблін, РП) – "Назви героїв у прозі Василя Стефаніка", Ольга Кіх (Краків, РП) – "Богдан Лепкий. Літературний портрет Василя Стефаніка". З доповідями про творчість В.Стефаніка неодноразово виступали на наукових конференціях у Польщі покутяни, доктори філологічних наук, професори Прикарпатського національного університету Василь Грещук і Степан Хороб.

Значною подією було проведення в травні 2002 р. у Коломийському Музеї народного мистецтва Гуцульщини і Покуття наукової конференції, присвяченої завершенню Року С.Вінценза. На конференції виступили син письменника А.Вінценз, а також українські й польські вчені. У музеї С.Вінцензу було присвячено виставку, на експонатах якої було відображено його життєвий і творчий шлях. У цей день на будинку Коломийської загальноосвітньої школи №1, де раніше містилася польська гімназія, у якій навчався письменник, на знак його пам'яті було відкрито меморіальну дошку. У с. Слобода Рунгурська відкрито пам'ятний знак на місці, де стояв будинок, у якому народився С.Вінценз⁹.

Творчість видатних покутян відображається дослідниками в наукових збірниках, які видаються за підсумками наукових конференцій. Так, у VII–VIII томах виданого в 1998 р. польською й українською мовами Інститутом східнослов'янської філології Ягеллонського університету разом із Фундацією святого Володимира Хрестителя Київської Русі збірника "Краківські українознавчі зошити" опубліковано матеріали наукової конференції "Василь Стефанік і його епоха". У збірнику вмістили статті польські автори Францішек Зейка – "Василь Стефанік і його епоха", Владзімеж Мокрий – "Краківське слово Василя Стефаніка про Україну"; науковці Прикарпатського університету Степан Хороб – "Поетика художнього конфлікту в новелістиці В.Стефаніка", Микола Лесюк – "Мова творів В.Стефаніка і розвиток літературної мови в Галичині", Євген Баран – "Художньо-естетичні погляди Василя Стефаніка"¹⁰.

Значення вкладу видатних покутян В.Стефаніка, С.Вінценза та інших відображена у виданій у 2011 р. за редакцією доктора історичних наук, професора Петра Федорчака колективній монографії "З історії українсько-польських відносин другої половини XIX – початку XXI ст.". Особливо цінна унікальна колективна монографія "Покуття. Історико-етнографічний нарис", автором ідеї та керівником колективу якої є доктор історичних наук, професор Василь Марчук, а головним редактором – кандидат історичних наук, доцент Андрій Королько¹¹.

Учені Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаніка ініціювали створення наукових центрів, завданням яких є розвиток співробітництва між українським і зарубіжними народами. Так, покутянин, доктор історичних наук, професор Володимир Великочий, будучи в попередні роки проректором з міжнародного співробітництва, спромігся створити в університеті центр полоністики. Доктор історичних наук, професор Василь Марчук ор-

ганізував “Академію європейської демократії”. Її зусилля спрямовуються на вивчення досвіду країн Європейського Союзу, зокрема Республіки Польща, у галузі євроінтеграційних процесів¹².

Завдяки активним науковим пошукам, чимало вчених-покутян стали відомими в Україні та РП. Визнання здобув молодий науковець, нині доктор політичних наук, професор Іван Монолатій – дослідник етнонаціональних і міжнаціональних відносин на західноукраїнських землях, який у попередні роки був стипендіатом Кабінету Міністрів України й уряду Республіки Польща¹³.

На українсько-польське зближення покутяни спрямовують організацію виставок. Так, у 2002 р. у Любліні (Польща) виставку народного мистецтва Гуцульщини та Покуття експонували в рамках Другого польсько-українського фестивалю культури Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й.Кобринського й Косівський інститут декоративно-прикладного мистецтва, що на Івано-Франківщині. Директор Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й.Кобринського Ярослава Ткачук виступила перед відвідувачами виставки з доповіддю про гуцульське й покутське мистецтво. Глядачам були продемонстровані фільми про народне мистецтво й обряди цих регіонів, а також художній фільм “Тіні забутих предків” за однойменною повістю Михайла Коцюбинського¹⁴.

Аналіз взаємин у галузі культури між покутянами та громадянами РП засвідчує, що в умовах незалежності двох сусідніх слов’янських держав створені можливості для ефективної співпраці, які доцільно наслідувати й удосконалювати.

1. Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво // Політика і час. – 1992. – № 7–8. – С. 10.
2. Проблеми інтеграції науково-освітнього потенціалу в державотворчому процесі. – Тернопіль, 2004. – Вип. 3. – С. 455.
3. З історії українсько-польських відносин другої половини ХІХ – початку ХХІ ст. : колективна монографія. – Івано-Франківськ, 2011. – С. 235.
4. Там само. – С. 238.
5. Інститут історії і політології : 70 років педагогічної, наукової й громадської діяльності / за ред. М. Кугутяка. – Івано-Франківськ : Видавець Третяк І. Я., 2010. – С. 6–263.
6. Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст. : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 листоп. 1996 р. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 317–357.
7. Там само. – С. 441–442.
8. Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського державного лінгвістичного університету LINGVAX VIII. Мова, освіта, культура: наукові парадигми і сучасний світ. Філологія. Педагогіка. Психологія. – 2001. – № 4. – С. 522.
9. З історії українсько-польських відносин другої половини ХІХ – початку ХХІ ст. : колективна монографія. – Івано-Франківськ, 2011. – С. 242.
10. Там само. – С. 242–243.
11. Покуття. Історико-етнографічний нарис. – Львів : Манускрипт–Львів, 2010. – 456 с.
12. Інститут історії і політології: 70 років педагогічної, наукової й громадської діяльності / за ред. М. Кугутяка. – Івано-Франківськ : Видавець Третяк І. Я., 2010. – С. 124; Наукова еліта Івано-Франківщини. Доктори наук, професори Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 74.
13. Інститут історії і політології: 70 років педагогічної, наукової й громадської діяльності / за ред. М. Кугутяка. – Івано-Франківськ : Видавець Третяк І. Я., 2010. – С. 217–218.
14. З історії українсько-польських відносин другої половини ХІХ – початку ХХІ ст. : колективна монографія. – Івано-Франківськ, 2011. – С. 246.

В статтє освещаетєя вклад уроженцев Покуття в развитие украинско-польских отношений в области культуры. Показано, что творческие образовательные, научные, литературные и художественные взаимоотношения способствуют обогащению украинской и польской культур. Большое внимание отводится освещению деятельности С.Винченца, В.Стефаника и других известных украинских и польских писателей, поэтов, художников, сотрудничавших между собой, воспроизводя в своих трудах символизм нашего края, его богатую природу, человеческие сообщества и культурное и художественное наследие.

Ключевые слова: *Покутье, сотрудничество, образовательные учреждения, литература, искусство.*

The article highlights the contribution of natives Pokuttya to the development of the Ukrainian-Polish relations in the field of culture. It is shown that creative educational, scientific, literary and artistic relationships contribute to the enrichment of Ukrainian and Polish cultures. Much attention is given to coverage of the C.Vincenz, W.Stefanik and other well-known Ukrainian and Polish writers, poets, artists, collaborated with each other by playing in his writings, the symbolism of our region, its rich nature, human communities and the cultural and artistic heritage.

Keywords: *Pokuttia, cooperation, educational institutions, literature and art.*